

ACH, TA MŁODZIEŻ...

Scenariusz lekcji na podstawie fragmentu powieści *Tygrys i Róża* Małgorzaty Musierowicz

MAŁGORZATA MUSIEROWICZ

Małgorzata Musierowicz to polska pisarka urodzona w 1945 roku w Poznaniu. Jest autorką cyklu *Jeźycjada*, którego pierwszy tom wydany został w 1975 roku, a kolejne części wciąż powstają. *Jeźycjada*, czyli saga rodziny Borejków, jest wyjątkowa, ponieważ bohaterowie rosną wraz z czytelnikami – bohaterami pierwszych tomów byli rodzice lub nawet dziadkowie bohaterów z tomów najnowszych. Musierowicz została uhonorowana wieloma nagrodami dla pisarzy powieści dla dzieci i młodzieży, a jej seria o rodzinie Borejków została przetłumaczona na wiele języków, w tym: czeski, niemiecki, japoński. Jest siostrą Stanisława Barańczaka, wybitnego polskiego poety.

SCENARIUSZ LEKCJI

WIEK: 13-15 lat

CZAS TRWANIA LEKCJI: 90 min.

CELE:

- Zapoznanie uczniów z klasyką polskiej literatury dla młodzieży, czyli z fragmentem powieści *Tygrys i Róża* z serii *Jeźycjada* Małgorzaty Musierowicz
- Poszerzenie kompetencji komunikacyjnej związanej z rozwiązywaniem sporów oraz konfliktów na tle pokoleniowym
- Poszerzenie leksyki oraz znajomości związków frazeologicznych
- Zaznajomienie z tekstem kultury, jakim jest *Przypowieść o synu marnotrawnym* oraz refleksja nad konfliktem w niej opisanym
- Wyrażanie opinii na temat filmu, pisanie recenzji

PRZEBIEG LEKCJI:

Prezentowany przebieg lekcji jest propozycją, którą każdy nauczyciel może w dowolny sposób wykorzystywać.

I Działania poprzedzające czytanie tekstu:

- 1) Nauczyciel pyta, jaką literaturę dla młodzieży znają uczniowie. Pytanie takie ma na celu zachęcenie uczniów do podzielenia się swoimi lekturami nadobowiązkowymi. Nauczyciel pyta, jakie korzyści daje czytanie książek i czy uczniowie czerpią z nich jakąś „wiedzę życiową” np. jak radzić sobie z konkretnymi problemami.
- 2) Prowadzący lekcję pyta, czy uczniowie znają twórczość Małgorzaty Musierowicz, w szczególności zaś serię *Jeźycjada*. Jeśli znajdą się uczniowie, którzy znają tę twórczość, nauczyciel prosi o przybliżenie jej pozostałym. Jeśli nie, nauczyciel sam robi krótki wstęp, podkreślając, że seria obejmuje ponad dwadzieścia tomów i wciąż powstają nowe, bohaterem każdego tomu jest inna postać, która ma swój problem i się z nim mierzy.
- 3) Nauczyciel rozdaje teksty i prosi o przeczytanie w ciszy lub wyznacza uczniów do czytania głośnego.

II Działania następujące po przeczytaniu tekstu:

- 1) Nauczyciel pyta, czy wszystkie słowa są zrozumiałe. Prosi uczniów o rozwiązanie ćwiczenia I oraz II, które mają na celu sprawdzenie poziomu zrozumienia tekstu.

Odpowiedzi: ćw. I

ćw. II

1 – B, 2 – C, 3 – B

1 – B, 2 – C, 3 – A

- 2) Ćwiczenia III-V odwołują się do wyobraźni uczniów i, być może, do ich doświadczenia życiowego. Uczniowie są proszeni o podanie możliwego powodu ucieczki z domu jednej z bohaterek oraz skupiają się na pewnej wrażliwości uczniów, którzy proszeni są o opis relacji siostr i dedukcję, dlaczego mogło dojść do konfliktów. Ćwiczenia kładą nacisk na zrozumienie sytuacji drugiej osoby.

- 3) Ćwiczenie VI bada rozumienie związków frazeologicznych, które pojawiają się w załączonym fragmencie.

Odpowiedzi: 1 – C, 2 – E, 3 – D, 4 – B, 5 – A

- 4) Nawiązując do związków frazeologicznych, nauczyciel zadaje pytanie z ćwiczenia VII. Następuje odwołanie do innego tekstu kultury, jakim jest *Biblia*, a w szczególności *Stary Testament*. Nauczyciel pyta o znane uczniom przypowieści i pyta o ich funkcję.

III Działania uruchamiające dyskusję w grupie

- 1) Celem ćwiczenia VIII jest wywołanie refleksji nad aktualnością przypowieści oraz nad trudnością w określeniu „słusznej racji” w sporze oraz konflikcie. Uczniowie są proszeni o ocenę decyzji Ojca – nauczyciel aktywizuje uczniów do dyskusji. Ćwiczenie IX ma na celu wywołanie konkluzji, że w sytuacji konfliktu pokoleniowego ocena czyichś decyzji nie może być jednoznaczna – studenci mogą połączyć cechy osobowości z postaciami dowolnie, muszą jednak to uzasadnić i uargumentować.
- 2) Ćwiczenie X jest intertekstualne – odwołuje się do przykładów spoza literatury. Uczniowie są proszeni o opis obrazu, odniesienie go do odpowiedniego fragmentu przypowieści oraz wykorzystanie wyobraźni w celu rozwiązania konfliktu na linii rodzic – dziecko.

IV Działania zamykające pracę nad tekstem Małgorzaty Musierowicz:

- 1) Ćwiczenie XI ma na celu poszerzenie leksyki uczniów polonijnych w zakresie opisu filmu. Odwołując się do przeczytanego fragmentu, nauczyciel zadaje pytanie, czy ktoś z uczniów zna film *Negocjator*. Jeśli nie, pyta, jakie filmy i dlaczego takie uczniowie lubią oglądać, jakie znają gatunki filmów i jaki uważają za najpopularniejszy w danym kraju. Rozmowa nie powinna być szczegółowa, ponieważ później pojawią się ćwiczenia wymagające dokładniejszych opisów. Zebrana leksyka wykorzystana będzie w kolejnych zdaniach, m.in. w pisaniu recenzji, dyskusji o filmie, zapraszaniu do kina.
Odpowiedzi: 1 – D, 2 – A, 3 – E, 4 – B, 5- C
- 2) Ćwiczenie XII oswaja uczniów z gatunkiem recenzji (które zostanie zaproponowane na zadanie domowe). Używając m.in. określeń z ćwiczenia poprzedniego uczniowie opisują ulubiony film, koniecznie określając gatunek.
- 3) Ćwiczenie XIII jest propozycją na ćwiczenie argumentacji. Uczniów należy dobrać w pary i poprosić o przygotowanie dialogu na jeden z wybranych tematów (lub oba). Ćwiczenie należy zaliczyć w momencie, kiedy uczeń A przekona ucznia B, lub kiedy uczeń B odpowiednio uargumentuje swoje stanowisko i przekonać się nie da.

V Zadanie domowe:

- 1) Uczniowie są proszeni o przygotowanie wypowiedzi pisemnej na wybrany temat. Zadanie na ok. 200 słów.

KARTA PRACY

1. Proszę przeczytać fragment powieści i podkreślić niejasne słowa.

Małgorzata Musierowicz, *Tygrys i Róża*, wyd. Akapit Press, Łódź 1999.

Była już prawie druga, kiedy Róża oderwała się od podręcznika chemii, by z największą ulgą i przyjemnością przenieść się do kuchni na niskokaloryczny posiłek, złożony z plastra wołowiny gotowanej i zielonej sałaty. Wolała zjeść swój obiad teraz, zanim domownicy zasiądą do zup i pieczeni oraz lodów malaga, które, jak widziała, kupił dziadzio. Miała mnóstwo motywacji do odchudzania, lecz, niestety, była osamotniona.

Ciekawe, gdzie Laura teraz jest i co robi. Róży niespecjalnie brakowało siostry. Szczerze mówiąc, zwykle przeszkadzały sobie i mocno się wzajemnie irytowały. A ostatnio Tygrys* stał się z dnia na dzień niesłychanie tajemniczy, zamknięty i roztargniony. Czy to zniknięcie siostrzyczki ma jakiś związek z fotografią znalezioną w kalendarzu?

Dokąd ona się wybrała? Dlaczego nie wróciła na noc? Och, tym razem przebrała miarękę. Na pewno **jej się dostanie** – a przynajmniej powinno się jej dostać. Mama jest dla niej zbyt łagodna, a już o Grzesiu szkoda gadać. Tak bardzo nie chce wyglądać na srogię ojcyma (Laura nazwała go kiedyś **macochem**), tak bardzo się stara nie robić różnic między swoim synkiem a przybranymi córkami, że w efekcie każdy, kto chce, może mu **łazić po głowie**. A Laura chce.

Ktoś zadzwonił do drzwi i Róża popędziła otwierać, nagle przeświadczona, że może to być tylko **Tygrys marnotrawny**, wracający na łono rodziny. Lecz zamiast skruszonej miny siostry ujrzała trzy uśmiechnięte, czarnookie oblicza. Trzech roślących dryblasów stanęło obok siebie, tłocząc się w drzwiach i wlepiając w Różę wierne spojrzenia.

- Cześć – powiedział Wiktor. – Wpadliśmy przypadkiem... po drodze... bo mamy akurat – przypadkowo – wolny bilet na dzisiejszy koncert w Blue Note.

Lucek, stały bywalec klubu i wielbiciel bluesa, wysunął się naprzód, przed braci:

- Ja załatwiłem bilety! – oznajmił dumnie. – Festiwal będzie trwał cały tydzień. Jest Laura? – zajrzał w głąb przedpokoju.

- Nie ma jej... nie ma – odparła Róża wymijająco, zastanawiając się, **co ich napadło** z tym biletem. Od roku **chodziła z Fryderykiem** i Lelujkowie, jak jej się zdawało, dość łatwo się z tym pogodzili. Nie może z nimi iść na koncert, bo Fryderykowi byłoby przykro.

Powiedziała to i obserwowała, jak wyciągają im się miny.

- A dokąd poszła Laura? – dopytywał się Lucek, lecz jeśli miał zamiar scedować wolny bilet na Tygrysa, to z pewnością nie uzgadniał swego planu z braćmi. Spojrzeli na niego, z oburzeniem (Wiktor) i ostrzegawczo (Adrian).

Róża nie bardzo miała ochotę wtajemniczać ich w **sensacyjne** wydarzenia domowe. Zapytała więc, czy byli już na „Ogniem i mieczem”, na co bracia odparli, że owszem tak, lecz nie są zachwyceni. Podobał im się za to „Negocjator” – znakomity film sensacyjny o podniosłym wydźwięku moralnym. Lucek i Wiktor opowiedzieli sobie treść na wypróżki, przerywając sobie nieustannie („Spokój, ty głupku, to nie tak było”, „A właśnie, że mam rację, ten gruby był w to **zamieszany po uszy**”), gdyż akcja „Negocjatora” była wielce zawikłana i trudno ją było przybliżyć ot, tak, na korytarzu. (...) Opowieść o negocjatorze urwana została brutalnie, kiedy Lucek, spojrzawszy na zegarek, stwierdził z przestraszeniem, że jest już druga.

- Mama nas udusi – powiedział Wiktor. – Pa, Różyczko.

*Tygrys to pseudonim Laury

ĆWICZENIA

I Wybierz dobrą odpowiedź:

1. Kim jest Grześ dla Laury i Róży?
 - a) Tatą
 - b) Ojczymem
 - c) Wujkiem
2. Kim są Lucek, Wiktor i Adrian dla siebie?
 - a) Kuzynami
 - b) Kolegami
 - c) Braćmi
3. Fryderyk i Roża są...
 - a) rodzeństwem
 - b) parą
 - c) przyjaciółmi

II Odpowiedz na poniższe pytania:

1. Dlaczego Róża je *niskokaloryczny* posiłek?
 - a) Ponieważ nie lubi mięsa
 - b) Bo jest na diecie
 - c) Ponieważ lubi sałatkę
2. Gdzie odbywa się rozmowa Róży i chłopaków?
 - a) W pokoju
 - b) Przed domem

- c) Na korytarzu
3. Jaka jest fabuła *Negocjatora*?
- a) Ciekawa, pełna napięcia
b) Spokojna, refleksyjna
c) Nudna

III Jak myślisz, jaka jest relacja Laury i Róży? Czy sądzisz, że Laura mogła uciec z domu?

.....

.....

.....

.....

.....

IV Używając wyobraźni, podaj trzy powody, dla których Laura mogła uciec:

1.
2.
3.

V Proszę opisać, jak zachowywała się Laura przed swoim zniknięciem.

.....

.....

.....

.....

.....

VI Dobierz definicję do każdego zwrotu:

- a) „coś kogoś napadło” –
b) „być zamieszanym po uszy” –
c) „komuś się dostanie” –
d) „chodzić z kimś” –
e) „łazić komuś po głowie” –

1. Dostać reprimendę, karę, naganę	2. Manipulować kimś, dostawać to, co się chce, nadużywać dobroci	3. Spotykać się z kimś, być z kimś w związku	4. Mieć w jakiejś sprawie (często negatywnej)	5. Mieć jakiś pomysł i się przy nim uprzeć, często pomysł irracjonalny
------------------------------------	--	--	---	--

swój duży
udział

VII Co oznacza wyrażenie: „Tygrys marnotrawny”? Skąd może pochodzić takie zestawienie?

.....

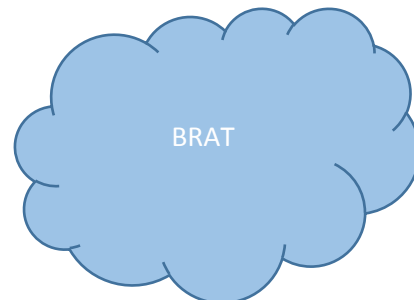
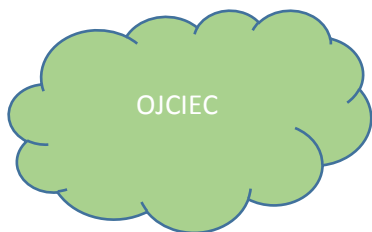
VIII Przeczytaj poniższy tekst przypowieści o synu marnotrawnym. Czy sądzisz, że ojciec postąpił dobrze przyjmując syna marnotrawnego? Dlaczego?

11 Powiedział też: «Pewien człowiek miał dwóch synów. **12** Młodszy z nich rzekł do ojca: "Ojcze, daj mi część majątku, która na mnie przypada". Podzielił więc majątek między nich. **13** Niedługo potem młodszy syn, zabrawszy wszystko, odjechał w dalekie strony i tam roztrwonił swój majątek, żyjąc rozrzutnie. **14** A gdy wszystko wydał, nastał ciężki głód w owej krainie i on sam zaczął cierpieć niedostatek (...) **16** Pragnął on napełnić swój żołądek strąkami, którymi żywiły się świny, lecz nikt mu ich nie dawał. **17** Wtedy zastanowił się i rzekł: Iluż to najemników mojego ojca ma pod dostatkiem chleba, a ja tu z głodu ginę. **18** Zabiorę się i pójdę do mego ojca, i powiem mu: Ojcze, zgrzeszyłem przeciw Bogu i względem ciebie; **19** już nie jestem godzien nazywać się twoim synem: uczyni mię choćby jednym z najemników. **20** Wybrał się więc i poszedł do swojego ojca. A gdy był jeszcze daleko, ujrzał go jego ojciec i wzruszył się głęboko; wybiegł naprzeciw niego, rzucił mu się na szyję i ucałował go (...) **22** Lecz ojciec rzekł do swoich sług: "Przynieście szybko najlepszą szatę i ubierzcie go; dajcie mu też pierścień na rękę i sandały na nogi! **23** Przyprowadźcie utuczone cielę i zabijcie: będziemy ucztować i bawić się, **24** ponieważ ten mój syn był umarły, a znów ożył; zaginął, a odnalazł się". I zaczęli się bawić. **25** Tymczasem starszy jego syn przebywał na polu. Gdy wracał i był blisko domu, usłyszał muzykę i tańce. **26** Przywołał jednego ze sług i pytał go, co to ma znaczyć. **27** Ten mu rzekł: "Twój brat powrócił, a ojciec twój kazał zabić utuczone cielę, ponieważ odzyskał go zdrowego". **28** Na to rozgniewał się i nie chciał wejść; wtedy ojciec jego wyszedł i tłumaczył mu. **29** Lecz on odpowiedział ojcu: "Oto tyle lat ci służę i nigdy nie przekroczyłem twojego rozkazu; ale mnie nie dałeś nigdy koźlęcia, żebym się zabawił z przyjaciółmi. **30** Skoro jednak wrócił ten syn twój, który roztrwonił twój majątek z nierządnicami, kazałeś zabić dla niego utuczone cielę". **31** Lecz on mu odpowiedział: "Moje dziecko, ty zawsze jesteś przy mnie i wszystko moje do ciebie należy. **32** A trzeba się weselić i cieszyć z tego, że ten brat twój był umarły, a znów ożył, zaginął, a odnalazł się"».

Łk 15,

11-32

IX Na podstawie powyższego tekstu przypisz cechy do postaci. Czy sądzisz, że niektóre cechy mogą pasować do kilku postaci?

wyrozumiały, kochający, pokorny, zbuntowany, sprawiedliwy, rozgoryczony, pracowity, pełen szacunku do ojca, żałujący błędów

X Przyjrzyj się obrazowi obok. Jak myślisz, kim są postaci znajdujące się na obrazie Rembrandta?

a) Porównaj tekst przypowieści o synu marnotrawnym z obrazem. Jak myślisz, który fragment tekstu odpowiada sytuacji z obrazu?

b) Jakie mogą być powody konfliktów dzieci i rodziców?

c) Podaj dwa sposoby na rozwiązywanie takich konfliktów:

1.

.....

.....

.....

.....

.....

Rembrandt, Powrót syna marnotrawnego

2.

.....

.....

.....

.....

.....

XI Połącz nazwy gatunków filmowych z ich opisem:

1) Sensacyjny	a) zabawny film, wesoły, dużo humoru
2) Komedia	b) straszny film, dla dorosłych, przerażający
3) Film romantyczny	c) emocjonalny, poważny, smutny
4) Horror	d) film akcji, intryga, napięcie
5) Dramat	e) film o miłości, o zakochanych, z dobrym zakończeniem

XII Praca w parach. Opowiedz koledze, jaki film ostatnio widziałeś i czy Ci się podobał, czy nie. Opisz film krótko i oceń go.

XIII Praca w parach. Wybierz jeden temat.

- a) Wyobraź sobie, że jesteś Różą. Laura zwierza Ci się, że chce uciec z domu. Przekonaj siostrę, aby została.
- b) Zapraszasz koleżankę/kolegę do kina. Musicie wybrać między filmem sensacyjnym a komedią romantyczną. Ty wolisz sensację. Przekonaj drugą osobę.

XIV Wypowiedź pisemna. Wybierz temat:

- a) Opisz swój ulubiony film lub gatunek filmowy (opinia).
- b) Napisz krótki tekst ze wskazówkami dla nastolatków, jak mogą rozwiązać swoje problemy, zamiast uciekać z domu.